

jest nezbytno při otázce valutní zdůrazniti požadavek příznivé hospodářské bilance státu a všech momentů, které na ni mohou působiti.

Literatura.

Emil Svoboda, *Myšlenky o právu, ethice a náboženství*. — Český Čtenář, ročník XII., sv. 2.—4. — 1920. — Doc. Svoboda jest nejen výborným právníkem, nýbrž i výborným stilistou. Tyto dvě vynikající vlastnosti spojil, píše tuto knížku. Doc. Svoboda pojednává tu o poměru práva ku ethice, o funkci práva ve veřejném i soukromém životě a o náboženství ve formě krátkých článků, často beletristicky psaných. Podařilo se mu tímto způsobem zpřístupniti hluboké problémy. Nepíše dlouhých abstraktních pojednání, při nichž čtenář, nezavěšenec v souhrn filosofických pojmů umdlévá po přečtení několika stránek, nýbrž vždy hledí poukazováním na život usnadniti pochopení pro jednotlivé otázky. Za nejvýznamnější považujeme kapitolu „Ethika a právo“. Autor tu nepojímá ethiku všeobecně jako nauku o mravech. Ethika má nutně základ metafysický. Kdežto ethika hledá toliko základy pro určení, jaké činy lidské mají skutečnou vnitřní hodnotu, právo v sobě obsahuje vždy příkaz, aby stalo se skutkem, co bylo uznáno za právo. Autoru stačí definice práva: právo jest to, co ve státě za právo platí. Zná jen jedno právo, t. j. to, jež jako právo platí a důvod jeho hledá jinde, než v jakémsi odvozeném filosofickém nebo přirozeném pojmu „práva“ = ve vztahu a vyrovnání mezi ethickou spravedlností a potřebami života (str. 17.).

Probíraje poměr ethiky ku právu, dospívá k otázce: Kde čerpá právo svoje mravní oprávnění, kde je ideál, jehož sice nedostihuje, ale za nímž táhne?

Doc. Svoboda ani zde nerozsbírá abstraktně tyto otázky, nýbrž vybírá příklady ze života velkých románových hrdin Tolstého Katuše, Ibsenovy Nory a Dostojevského Soničky. Mezi filosofickými názory dává přednost Schopenhauerovi.

Proti ethice právo nemá programu maximálního, je „ethické minimum“, pečuje, aby byla rovnováha mezi křivdou a odvetou. „Právo je něčím, co paralyzuje křivdu“. Ethika zkoumá vnitřní ethickou hodnotu činu, právo bojuje proti odvetě. Proti právu společenský mrav žádá mnohem více, avšak v poměru vůči ethice je jí vzdálenější než právo.

Z řádků prof. Svobody tryská víra v právo. Autor odmítá ty, kdož nevěří v moc práva a odmítá i ty, kteří byli zklamáni, přecenující právo. „Byli za všech dob lidé, kteří pohrdali životem a nazývali jej zlem. Ale jsou a mnozí se hlasy těch, kteří věří, že možno poznávati život, milovati to, co jest v něm velkého, krásného a povznášejícího, kteří jsou přesvědčeni, že i dnešní, těžký život možno milovati a sloužiti mu ve znamení cesty k velikému ideálu mravnímu. A kdo chápe úkol práva, vidí, že je zrovna tak dobrem i zlem, jako život sám, že i právo možno chtíti, milovati v něm to, co velkého a krásného vyjadřuje, že je možno chápati je jako nástroj v rukou tvůrci vůle života, která připravuje dráhu k ideálu spravedlnosti a lásky“ (str. 72.).

Knížku doc. Svobody by měli čísti všichni, a nelze ji proto dosti doporučiti.

Rr.

O půdě ztracené a znovu nabyté o Vitorazsku vyšly v poslední době dvě knížky. První z nich z pera Aug. Sedláčka: „Z dějin Vitorazska“ („Staré i nové letopisy tábor.“ Sv. 1. — 12°, str. 15. — Tábor 1920. — Kč. 3.—) jest pouhým otiskem staré práce, uveřejněné v programu tábořského gymnasia roku 1877 a pouze mapka a po-

slední stránka, pojednávající o části Vitorazska, připojené mírem saint-germainským k naší republice, jsou nové. Vydavatelství Richarda Hrdličky má ovšem zásluhu, že ožilo zapadlé důležité pojednání a věnovalo mu pečlivou úpravu. Nedostatky této práce, zaviněné hlavně jejím zastaráním, nikoliv snad s hlediska vědeckého, značně vyrovnaná krátce před tím vydaná knížka od ing. Ant. Kalbáče: *Vitorazsko* (Praha — Pošumavské Jednoty Staroměstský odbor. — 1919. — 12° — str. 44. — Kč. 3.60), která více než historie této země všimá si jejího lidu. Kalbáč seznamuje nás podrobně s národnostními poměry, poukazuje na špatné sociální postavení obyvatel a podává ihned pečlivě návrhy, jak lid tamější povznést i po stránce osvětové. Čtouce jeho výklady, neubráníme se obdivu nad pevností a nezdolností vitorazských Čechů v boji za národnost. I po stránce mistopisné přináší Kalbáč mnoho nového, uváděje množství starých slovanských jmen místních. Z této práce dýše věru veliká láska k této malé krajině tolik vytrpěvší, a lze si jen přát, aby autor plně dosáhl svými slovy touženého cíle povznést hmotně i duševně malé vrácené Vitorazsko.

Ca.

Knížky o změnách hranic státních a národnostních, napsal prof. Jan Macháček. První z nich (Změny hranic Čech a země, náležejících republice Československé od příchodu Čechova, str. 40 — Kč. 1.—) jest jakýmsi přehledem látky, zpracované od prof. Kaprase v knížce „Český stát“, o níž referát byl podán v předešlém čísle „Všehrdu“. Ovšem Macháček pojal svůj úkol způsobem spíše narativním, který neopustil ani v knížce druhé o „Poněmčování Čech a Moravy za Přemyslovců a Habsburků“ (str. 17 — Kč. —.50). Tato druhá knížka jest velmi stručným přehledem dějin germanisace, které ostatně musejí býti známy každému českému inteligentu. Obě brožurky vyšly v „Levné knihovně Národa“ (sv. 13. a 14.), jež tím sice vykonává záslužnou drobnou práci osvětovou, ale bude dobře, když autoři její omezí se na speciální otázky a nebudou se obírat tak obsáhlými tématy, jako se stalo v těchto dvou brožurách.

Ca.

Kamř Krofta: 11. březen — 8. duben 1848. — Naše vzpomínky, sv. V. — v Praze 1919. — stran 34. — Nákladem B. Kočího v Praze. Prof. Krofta vydal tiskem svoji přednášku, kterou měl 17. března 1918 na Žofíně o významu březnových událostí r. 1848. Stručně, ale jasně předvádí nám autor rušný život politický v březnu 1848 v Praze, obzvláště památnou schůzi ve svatováclavských lázních dne 11. března, a výsledek její, první pražskou petici císaři, její nepříznivé vyřízení ve Vídni, a konečně druhou pražskou petici a druhý kabinetní list z 8. dubna, odpovídající na ni. Sem tam zakmítne se v Kroftově knížce některá postava, známá z r. 1848, jako na př. dr. Braun, Faster, Trojan a jiní. Kroftova přednáška nepodává nám mnoho nového, ale hlavní její význam záleží v tom, že byla konána v době, kdy náš národ — na jaře 1918 — počal znovu po době persekuce politicky dýchat, a kdy se objevovaly různé předzvěsti nové a radostnější doby. Tehdy bylo skutečně záslužným dílem připomínati českému lidu politické snažení naše z r. 1848. — Úprava pěkná; na obálce podobizna P. Fastera od prof. R. Pucholda.

Dr. R. H

Zprávy.

Právo na stávkou a závazné řízení rozhodčí. Válka koná dále své dílo. Pětileté ničení všech statků hospodářských, hospodářsky neproduktivní práce v zájmu vojenském, kdy nad to velká většina pracovníků dlela v zákopech, různé finanční operace vlet válčíích, poválečná nechuť se zmenšeným počtem pracovníků,